

LECZOVÁ, D. – BARKASI, D. – BARKASI, R. – HRINDOVÁ, T. – ŠAMUDOVSKÁ, G. 2014. **Analýza motivačných faktorov pri výbere študijných odborov z oblasti pomáhajúcich profesií.** In: KILÍKOVÁ, M. a kol. Supplement vybraných kapitol vo vedných odboroch sociálna práca a ošetrovatel'stvo. II. Příbram: Ústav sv. Jána Nepomuka Neumanna, 2014. ISBN 978-80-905973-1-0, s. 256-292.

ANALÝZA MOTIVAČNÝCH FAKTOROV PRI VÝBERE ŠTUDIJNÝCH ODBOROV Z OBLASTI POMÁHAJÚCICH PROFESIÍ

Leczová Dita, Barkasi Daniela, Barkasi Rastislav, Hrindová Tatiana, Šamudovská Gabriela

Abstrakt

V posledných rokoch sa štúdium na vysokej škole stalo omnoho prístupnejšie a atraktívnejšie pre široký okruh ľudí, než tomu bolo v minulosti. Voľba konkrétneho študijného odboru je výsledkom súhry širokého spektra motivačných faktorov, odrážajúcich osobnostné, skupinové i spoločenské činitele pôsobiace na jednotlivca. O to zaujímavejšia je otázka, čo v súčasnom spoločenskom prostredí motivuje jednotlivcov k výberu štúdia z okruhu pomáhajúcich odborov, charakterizovaných vysokou mierou sociálneho kontaktu a zameranosťou na pomoc druhým. Cieľom predkladaného príspevku bola analýza štruktúry motivácie u vysokoškolských študentov dvoch študijných odborov z oblasti pomáhajúcich profesií. Do výskumu sa zapojilo 193 študentov sociálnej práce a ošetrovatel'stva. Posudzovacou škálou sme zisťovali význam konkrétnych motivačných faktorov pri voľbe študijného odboru. Na základe prevládajúcej motivačnej tendencie sme vytvorili tri kategórie motivačných faktorov – „prosociálne“ motivačné faktory, „profesijné ambície“ a motivačné faktory súvisiace s „konformitou“. Každá kategória je charakteristická pre študentov s rôznymi socio-demografickými charakteristikami. Pri voľbe sledovaných študijných odborov sa ako najvýznamnejšie preukázali prosociálne motivačné faktory. Poznanie motivácie študentov pri voľbe študijného odboru z okruhu pomáhajúcich profesií je užitočné pre uvedomenie si základného zámeru a nastavenia budúcich sociálnych pracovníkov a ošetrovatel'ov voči svojej profesii.

Kľúčové slová: Motivácia. Ošetrovatel'stvo. Sociálna práca. Študijný odbor.

Abstract

In recent years, studying at university become much more accessible and attractive to a wide range of people. The choice of a particular field of study is the result of the interplay of a wide range of motivational factors, reflecting the personal, group and societal factors affecting the individual. Thus an interesting question is what in the current social environment motivates individuals to choose helping professions, characterized by a high degree of social contact and helping others. The aim of this study was to analyze the structure of motivation in university students of two study fields. 193 students of social work and nursing took part in our research. We used assessment scale to determine the importance of specific motivational factors in the choice of study field. Based on the the prevailing motivational tendencies, we created three categories of motivational factors - "prosocial" motivational factors, "professional ambitions" and motivational factors related to "conformity". Each category is specific for students with different socio-demographic characteristics. We found that the most important in the choice of study field are prosocial motivational factors. Knowledge of students' motivation is useful to understand the intendment and approach of future social workers and nurses to their profession.

Key words: Motivation. Nursing. Social work. Study field.

Úvod

V posledných rokoch sa štúdium na vysokej škole stalo omnoho prístupnejšie a atraktívnejšie pre široký okruh ľudí, než tomu bolo v minulosti. Potvrzuje to aj údaj, ktorý uvádzajú Schavel a Matulayová (2012), podľa ktorých počet vysokoškolsky vzdelaných ľudí na Slovensku sa od roku 2004 do roku 2010 takmer zdvojnásobil, a to z 12, 4% na 24,0 %. Okrem absolventov stredných škôl sa na vysokoškolské štúdium často odhodlajú aj ľudia v zrelom veku, ktorí sa z rôznych dôvodov rozhodnú zvýšiť si kvalifikáciu. Vysokoškolské štúdium poskytuje možnosť saturovať rôzne psychosociálne potreby, od posúvania veku nástupu do zamestnania u mladých dospelých v zmysle psychosociálneho moratória, cez dosiahnutie sociálnej prestíže, až po snahu o sebarealizáciu prostredníctvom vykonávania vytúženého povolania. Voľba konkrétneho študijného odboru tak môže byť výsledkom súhry širokého spektra motivačných faktorov, odrážajúcich osobnostné, skupinové i spoločenské činitele pôsobiace na jednotlivca. O to zaujímavejšia je otázka, čo v súčasnom spoločenskom prostredí motivuje jednotlivcov k výberu štúdia z okruhu pomáhajúcich odborov, charakterizovaných vysokou mierou sociálneho kontaktu a zameranosťou na pomoc druhým.

Motiváciu môžeme charakterizovať ako vnútorný proces, vyjadrujúci túžbu a ochotu človeka vyvinúť určité úsilie k dosiahnutiu subjektívne významného cieľa alebo výsledku (Tureckiová, 2004). K činiteľom, ktoré tvoria profesijné zameranie osoby možno na základe súčasných poznatkov a teórií voľby povolania priradiť záujmy, hodnoty, motívy, schopnosti a osobnostné vlastnosti (Kapová, 2013). Zaradením do niektorej vzdelávacej inštitúcie sa utvára osobnosť človeka i jeho predstavy o budúcom živote, rozvíja sa jeho osobnosť, menia sa hodnoty, schopnosti i osobnostné vlastnosti. Optimálny priebeh adaptácie na školské prostredie je významným faktorom pri formovaní pozitívneho postoja k vzdelávaniu a budúcemu povolaniu (Čačka, 2000).

Profesijná orientácia, teda výber budúceho štúdia či povolania, nie je jednorázový akt, ale je to proces dlhodobý, ktorý sa týka celej životnej cesty človeka z hľadiska jeho vzťahu k práci a k profesii. Výber alebo voľba profesie je z tohto pohľadu iba jednou z dôležitých vývinových úloh, na ktorú neskôr nadväzujú ďalšie, ku ktorým patrí príprava na povolanie, zvládnutie požiadaviek a meniacich sa nárokov na povolanie (Kariková, 2004). Zo sociologického hľadiska sa dá profesia nazvať ako povolanie, odbornosť, alebo odborná príprava na požadované povolanie. Osvojenie profesie vyžaduje zvládnutie teórie, ktorá s výkonom profesie súvisí. Štúdium musí byť realizované určitou spoločensky uznávanou formou a je spravidla legislatívne upravené. Z toho vyplýva, že pracovník jednej profesie nemôže byť nahradený pracovníkom z inej profesie, pokiaľ nedosiahol požadovanú kvalifikáciu. Táto snaha o profesionalizáciu je vo vyspelých krajinách považovaná za prirodzenú a legitímnu (Bártlová, 2005). Poznanie vlastných profesijných rolí je u pomáhajúcich profesií veľmi dôležité, pretože vyžadujú od pracovníkom rozvíjanie pocitu sebauvedomenia a sebahodnoty. Ako uvádzajú Huňadyová a Ferenčíková (2013), sebahodnota je nerozlučne spätá s pocitom spolupatričnosti, čo môže významne ovplyvniť profesijný rast pracovníkov v pomáhajúcich profesiách.

Baňasová (2004) poukazuje na skutočnosť, že hoci v 80-tych a 90-tych rokoch sa téme voľby povolania a profesijnému poradenstvu u nás venovalo mnoho autorov, za posledných desať rokov záujem o túto tému poklesol. Opodstatnenosť tejto problematiky je však pri súčasnom záujme verejnosti o vysokoškolské štúdium a možnosti uplatnenia sa po jeho absolvovaní opäť vysoko aktuálna. Súhlasíme s Baňasovou (2004), že byť úspešný pri voľbe povolania a štúdia znamená pre človeka zvoliť si vzdelanie či zamestnanie, v ktorom sa môže sebarealizovať a uskutočňovať svoje záujmy. V takejto práci sa častejšie stretáva s úspechom a uznaním, čo v konečnom dôsledku vplýva na zvyšovanie kvality jeho života. K tomuto poznaniu však treba

priviesť všetkých, ktorí sú na začiatku tejto cesty, aby si mohli a vedeli zodpovedne a primerane naplánovať svoj život.

Cieľ práce

Primárnym cieľom nášho výskumu bolo pochopiť a lepšie porozumieť motivačným faktorom, ktoré zohrali úlohu pri voľbe študijného odboru u vysokoškolákov dvoch študijných odborov – sociálna práca a ošetrovateľstvo. Zaujímali nás tiež rozdiely v štruktúre motivácie u študentov vzhľadom na formu štúdia (dennú a externú), na stupeň štúdia (bakalársky a magisterský), ako aj vzhľadom na pohlavie, bydlisko, vek a zamestnanie študentov. Okrem týchto cieľov sme sa zamerali aj na analýzu použitého meracieho nástroja.

Výskumný výber

Výskumný výber tvorilo 193 študentov Vysokej školy sv. Alžbety, detašovaného pracoviska v Michalovciach, študujúcich v odboroch sociálna práca a ošetrovateľstvo. Vo výskumnom výbere boli zastúpení študenti z dennej aj externej formy štúdia, rovnako tiež v bakalárskom aj magisterskom stupni štúdia. Išlo o študentov vo veku 19 až 56 rokov, s priemerným vekom 28,51 rokov. Pokiaľ ide o pohlavie respondentov, vzhľadom na odbory štúdia je prirodzene nižšie zastúpenie mužov ako žien. Napriek tomu počet mužov vo výskumnom výbere bol dostatočný pre realizáciu štatistických porovnaní respondentov vzhľadom na pohlavie. Keďže sme predpokladali, že vzdialenosť bydliska od miesta štúdia môže ovplyvniť motiváciu študentov pri voľbe štúdia na konkrétnej vysokej škole, zisťovali sme, či študenti žijú v mieste navštevovanej vysokej školy, do 20 km, resp. viac ako 20 km od školy. Zaujímalo nás tiež zamestnanie študentov, kde sme vytvorili tri kategórie – nezamestnaní študenti, študenti zamestnaní v odbore, ktorý študujú, resp. zamestnaní, ale v inom odbore, ako študujú. Rovnako sme predpokladali, že ide o ukazovateľ, ktorý môže ovplyvniť motiváciu študentov pri voľbe študijného odboru. Podrobnú demografickú štruktúru výskumného výberu uvádzame v tab. č. 1.

Tab. 1 Socio-demografické charakteristiky výskumného výberu

		Počet	%
Spolu		193	100
Odbor	Sociálna práca	143	74,1
	Ošetrovateľstvo	50	25,9
Forma štúdia	Denná	101	52,3
	Externá	92	47,7
Stupeň štúdia	Bc.	124	64,3
	Mgr.	69	35,7
Pohlavie	Muži	46	23,8
	Ženy	147	76,2
Bydlisko	v mieste navštevovanej VŠ	52	26,9
	do 20 km od navštevovanej VŠ	48	24,9
	viac ako 20 km od navštevovanej VŠ	93	48,2
Zamestnanie	nezamestnaní	91	47,2
	zamestnaní v odbore, ktorý študujú	71	36,8
	zamestnaní v inom v odbore ako študujú	31	16,1
Vek		Priemer (SD) 28,51 (8,5)	Rozpätie 19 – 56

Metodika

Výskum sme realizovali dotazníkom, pozostávajúcim z dvoch častí. Prvá časť dotazníka bola zameraná na získanie základných charakteristík respondentov, teda ich pohlavia, veku, odboru štúdia, formy a stupňa štúdia, zamestnania, resp. vzdialenosti bydliska od školy, na ktorej študujú. Pri zostavení druhej časti dotazníka sme sa inšpirovali výskumom Gregorovej a Krystoňa (2005), ktorí zisťovali štruktúru motivačných faktorov u uchádzačov o štúdium sociálnej práce na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Autori zostavili posudzovaciu škálu s 19 položkami – motivačnými faktormi, u ktorých mali respondenti označiť mieru ich významnosti pri voľbe štúdia sociálnej práce. Pre účely nášho výskumu sme uvedenú posudzovaciu škálu modifikovali. Dve položky sme vynechali a niektoré položky sme preformulovali tak, aby vypovedali o motivácii k voľbe študijného odboru všeobecne, teda nielen k voľbe študijného odboru sociálna práca.

Každá položka škály predstavovala jeden motivačný faktor. Respondenti vyjadrovali mieru významnosti jednotlivých faktorov pri voľbe odboru štúdia, to znamená, že odpovedali na otázku: „Do akej miery vás uvedené skutočnosti ovplyvnili pri výbere študijného odboru?“ Na hodnotenie dôležitosti jednotlivých položiek mohli respondenti voliť odpovede výberom zo škály piatich hodnôt – (1) vôbec nie, (2) skôr nie, (3) nie som si istý, (4) skôr áno, (5) veľmi. Z konštrukcie škály je zrejmé, že vyššie skóre indikuje väčšiu významnosť motívu. Dotazníky sme administrovali skupinovo, pričom respondenti mali zaručenú anonymitu svojich odpovedí.

Výsledky a diskusia

Za účelom štatistického spracovania získaných údajov sme použili štatistický software SPSS. Pri štatistickom opise dát sme uplatnili základnú štatistickú deskripciu. Na overenie štatisticky významných rozdielov skúmaných premenných vo výskumnom výbere sme vzhľadom na nesymetrickosť distribúcie jednotlivých premenných v sledovaných výberoch použili neparametrické testy pre dva nezávislé výbery (Mann-Whitneyho U-test), resp. pre tri nezávislé výbery (Kruskall-Walisov test). Pre overenie tesnosti lineárnych vzťahov sme použili Pearsonovu, resp. Spearmanovu súčinnú koreláciu.

Na úvod priblížime výsledky analýzy súvisiace so samotným meracím nástrojom. Následne poskytneme prehľad našich zistení, týkajúcich sa štruktúry motivácie u vysokoškolských študentov vzhľadom na sledované premenné.

Na základe analýzy tesnosti lineárnych vzťahov medzi jednotlivými položkami našej posudzovacej škály sme zistili, že je možné vytvoriť tri všeobecnejšie faktory, pozostávajúce z obsahovo príbuzných položiek. Tieto tri faktory sme nazvali podľa ich prevládajúcej motivačnej tendencie – „prosociálne“ motivačné faktory, motivačné faktory charakterizované ako „profesijné ambície“ a motivačné faktory súvisiace s „konformitou“. Prosociálne motivačné faktory vypovedajú o túžbe pracovať s ľuďmi a pomáhať im, o chápaní profesie ako poslania, ale tiež o presvedčení, že odbor štúdia je zmysluplný. Pre druhú kategóriu položiek je charakteristické zdôraznenie profesijných ambícií v zmysle príležitosti získať vysokoškolské vzdelanie, zlepšenie možností nájsť si profesijné uplatnenie, resp. udržanie aktuálnej pracovnej pozície, ako aj možnosť postupu alebo vyššieho príjmu po ukončení vysokoškolského vzdelania. Faktor konformita pozostáva z položiek, ktoré naznačujú, že pri rozhodovaní sa pre konkrétny študijný odbor sa jediniec opiera o dôvody nesúvisiace bezprostredne so samotnou profesiou či uplatnením sa. Naznačujú skôr tendenciu jedinca byť konformným v zmysle prispôsobenia sa spoločenskej požiadavke získať vysokoškolský titul, pričom pre splnenie tejto požiadavky volia „jednoduchšiu cestu“, resp. „cestu menšieho odporu“.

V tabuľke č. 2 uvádzame prehľad korelácií medzi položkami škály (motivačnými faktormi) a identifikovanými kategóriami motivačných faktorov. Hoci viaceré korelácie sú štatisticky signifikantné, dôležitým kritériom bola pre nás samozrejme aj hodnota korelačného koeficientu, pričom sme akceptovali hodnotu minimálne $r = 0,45$ (Pearsonov korelačný koeficient). Do kategórie prosociálnych motivačných faktorov sme zaradili šesť položiek, ktoré s týmto faktorom korelujú v rozmedzí od $r = 0,670$ do $r = 0,854$ ($p < 0,01$). Korelačné koeficienty na úrovni $r = 0,457$ až $r = 0,676$ ($p < 0,01$) sa preukázali medzi kategóriou profesijné ambície a šiestimi položkami dotazníka. Napokon, kategória konformita pozostáva z piatich položiek, ktoré s touto kategóriou korelovali v rozmedzí od $r = 0,483$ do $r = 0,619$ ($p < 0,01$).

Tab. 2 Tesnosť lineárnych vzťahov medzi položkami škály (motivačnými faktormi) a kategóriami motivačných faktorov

Položky škály (motivačné faktory)	Kategórie motivačných faktorov		
	prosociálne motivačné faktory	profesijné ambície	konformita
1. Nedostal/a som sa na inú VŠ.	-,085	,010	,483**
2. Rád/rada pracujem s ľuďmi.	,694**	,062	-,235**
3. Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	,670**	,092	-,179*
4. Zaujímajú ma osudy iných ľudí.	,769**	,035	-,182*
5. Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	-,059	,457**	,128
6. Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	,811**	,202**	-,171*
7. Väčšia možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia.	,150*	,559**	-,085
8. Možnosť postupu v mojom súčasnom zamestnaní.	,255**	,655**	,010
9. Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	,692**	,208**	-,012
10. Možnosť vyššieho príjmu po ukončení VŠ.	,014	,676**	,216**
11. Niečo budem znamenať.	,002	,625**	,194**
12. Nižšie študijné nároky v odbore, ktorý študujem.	-,291**	,092	,619**
13. V odbore, ktorý študujem, je relatívne jednoduché dostať sa na VŠ.	-,059	,060	,603**
14. Vzdialenosť VŠ od bydliska.	-,073	,085	,573**
15. Želali si to moji rodičia.	-,056	,182*	,585**
16. Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.	,232**	,551**	,075
17. Chcem pomáhať iným ľuďom.	,854**	,193**	-,147*

****sig. $p < 0,01$**

Vnútoraná konzistencia takto vytvorených kategórií motivačných faktorov sa preukázala ako dostatočná (tabuľka č. 3). Z hľadiska reliability sa však javí ako problematická škála ako celok. O zvýšenie tejto hodnoty sa možno v budúcnosti pokúsiť modifikáciou znenia niektorých položiek a najmä navýšením ich počtu.

Tab.3 Vnútoraná konzistencia subškál (kategórií motivačných faktorov) použitého dotazníka (N = 193)

Kategória motivačných faktorov	Cronbachovo α	Počet položiek
prosociálne motivačné faktory	0,786	6
profesijné ambície	0,734	6
konformita	0,715	5
Celkové skóre	0,629	17

V rámci analýzy štruktúry motivácie vo výskumnom súbore sme sa najskôr zamerali na zistenie toho, ktoré motivačné faktory sú najvýznamnejšie, a ktoré najmenej významné pri voľbe študijných odborov sociálna práca a ošetrovatel'stvo. Následne nás zaujímalo, pre ktoré skupiny študentov sú charakteristické jednotlivé kategórie motivačných faktorov. Zistovali sme rozdiel v týchto kategóriách vzhľadom na rôzne kritériá – odbor štúdia, forma a stupeň štúdia, ďalej podľa pohlavia, bydliska, zamestnania a tiež veku.

Odpoveď na prvú otázku nám poskytuje tabuľka č. 4, v ktorej uvádzame tri motivačné faktory s najvyšším a tri motivačné faktory s najnižším dosiahnutým priemerom v celom výskumnom výbere. Je zrejmé, že študentov sociálnej práce a ošetrovatel'stva pri voľbe študijného odboru najviac motivovalo to, že radi pracujú s ľuďmi, vidia zmysel v odbore, ktorý študujú a taktiež bola pre nich motivujúca príležitosť získať vysokoškolské vzdelanie. Prvé dva motivačné faktory pritom patria do kategórie prosociálnych, tretí motív je z kategórie profesijné ambície. Zároveň vidíme, že študentov pri voľbe študijného odboru najmenej ovplyvnil fakt, že by sa nedostali na inú vysokú školu, že by si to želali ich rodičia, resp. nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta. Zdá sa teda, že medzi najmenej významné motivačné faktory u študentov v našom výskumnom výbere patria tie z kategórie konformita.

Tab. 4 Najvýznamnejšie a najmenej významné motivačné faktory v celom výskumnom výbere (N=193)

	Položky	Kategórie motivačných faktorov	M (SD)
najvýznamnejšie motivačné faktory	Rád/rada pracujem s ľuďmi.	prosociálne	4,30 (0,74)
	Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	prosociálne	4,27 (0,77)
	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	profesijné ambície	4,19 (0,94)
najmenej významné motivačné faktory	Nedostal/a som sa na inú VŠ.	konformita	1,97 (1,24)
	Želali si to moji rodičia.	konformita	2,02 (1,30)
	Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.	profesijné ambície	2,21 (1,36)

Tieto výsledky sú v súlade so všeobecným predpokladom, že pre pomáhajúcich pracovníkov je charakteristické prosociálne správanie, teda správanie, ktoré je vykonávané v prospech inej osoby, bez nároku na akúkoľvek odmenu. Toto zistenie zároveň korešponduje s výsledkami Gregorovej a Krystoňa (2005), ktorí na vzorke 200 uchádzačov o štúdium sociálnej práce sledovali ich motiváciu k výberu tohto študijného odboru. U respondentov rovnako zaznamenali ako najvýznamnejšie motívy vyjadrujúce túžbu pracovať s ľuďmi a pomáhať im, pričom v tejto práci vidia nielen zmysel, ale považujú ju aj za svoje poslanie. Naopak, za najmenej významný uvádzali uchádzači o štúdium fakt, že by sa nedostali na inú vysokú školu, že by išlo o podmienku zamestnávateľa, potrebu doplniť si vzdelanie pre udržanie si zamestnania, resp. že by sa pre štúdium rozhodli kvôli želaniu rodičov. Výsledky štúdie z roku 2005 teda korešpondujú s našimi zisteniami.

Schavel (2012) v akademickom roku 2010/2011 uskutočnil výskum u 1837 absolventov prvého a druhého stupňa vysokoškolského štúdia v odbore sociálna práca, pričom okrem iného sledoval tiež motiváciu pre štúdium v tomto odbore. Ako najvýznamnejšiu uvádzali respondenti túžbu „rozšíriť si vedomosti zo sociálnej oblasti“ (54,3 %), „záujem pomáhať ľuďom riešiť ich problémy“ (46,6 %) a presvedčenie, že „vysokoškolské vzdelanie je už v dnešnej dobe pre uplatnenie nevyhnutné“ (44,6 %). Za najmenej významnú označili absolventi „podmienku zamestnávateľa začať študovať“ (2,1 %). Uvedené výsledky sú teda rovnako v súlade s našimi zisteniami.

Niektoré domáce výskumy však naše výsledky nepotvrdzujú. Žiaková a Balogová (2012), ktoré skúmali vonkajšiu a vnútornú motiváciu k štúdiu sociálnej práce u 99 študentov troch slovenských vysokých škôl, konštatujú ambivalentné výsledky. Na jednej strane naznačujú, že študenti študujú kvôli sebe, aby niečo v živote dosiahli, na druhej strane sa zdá, že študenti si vyberajú štúdium sociálnej práce ako školu druhej voľby, keďže sa nedostali na inú vysokú školu. Kešelová (2011), autorka správy empirického prieskumu celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva, ktorý sa realizoval v rámci projektu Národné fórum ako nástroj zlepšenia stratégie celoživotného vzdelávania (NAFORFIL) uvádza, že podľa inštitúcií ďalšieho vzdelávania sú najvýznamnejšími motívmi dospelých ku vzdelávaniu sa kariérny rast, získanie pracovného miesta a udržanie si pracovného miesta. Ďalšími významnými motívmi sú podľa nej platový rast a povinnosť, resp. požiadavka zamestnávateľa. Uvedené výsledky nekorešpondujú s našimi zisteniami, avšak je potrebné podotknúť, že v uvedenom prieskume išlo o výpovede zástupcov inštitúcií ďalšieho vzdelávania, nie samotných študentov.

Pri analýze rozdielov v štruktúre motivácie **medzi študentmi sociálnej práce a ošetrovateľstva** (tabuľka č. 5) sme zistili, že pokiaľ ide o konkrétne motivačné faktory, študenti sociálnej práce sa významne častejšie rozhodovali pri výbere svojho študijného odboru z dôvodu príležitosti získať vysokoškolské vzdelanie ($U = 2941,5$; $p < 0,05$) a kvôli vzdialenosti zvolenej vysokej školy od miesta ich bydliska ($U = 2482,0$; $p < 0,01$). Naopak, pre študentov ošetrovateľstva bolo štatisticky významne dôležitejšie presvedčenie, že pomáhať druhým je ich poslanie ($U = 2455,0$; $p < 0,01$). Z hľadiska kategórií motivačných faktorov sa rozdiel preukázal v kategórii konformita, pričom tieto motivačné činitele zohrali významnejšiu úlohu u študentov sociálnej práce ($U = 2846,0$; $p < 0,05$).

Tab 5 Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi študentmi podľa odboru štúdia

		SP (N = 143)	OŠE (N = 50)		
		M (SD)	M (SD)	U	sig.
Motivačné faktory	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,3 (0,9)	3,9 (1,1)	2941,5	,042*
	Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,7 (1,0)	4,2 (0,7)	2455,0	,001**
	Vzdialenosť VŠ od bydliska.	3,3 (1,5)	2,4 (1,4)	2482,0	,001**
Kategórie motivačných faktorov	prosociálne motivačné faktory	23,7 (4,2)	24,6 (4,4)	3071,5	,137
	profesijné ambície	19,0 (4,3)	19,8 (3,9)	3101,0	,162
	konformita	12,6 (3,8)	11,6 (2,9)	2846,0	,031*

*sig. $p < 0,05$; **sig. $p < 0,01$

V tabuľke č. 6 uvádzame rozdiely v motivačných faktoroch **medzi študentmi v dennej a externej forme štúdia**. Denní a externí študenti sa štatisticky významne líšia až v desiatich sledovaných faktoroch a tiež vo všetkých kategóriách motivačných faktorov. Naše zistenia pritom ukazujú, že denní študenti boli signifikantne častejšie pri voľbe študijného odboru motivovaní príležitosťou získať vysokoškolské vzdelanie ($U = 3141,0$; $p < 0,001$), presvedčením o možnosti vyššieho príjmu po ukončení vysokoškolského štúdia ($U = 3690,5$; $p < 0,05$) a tiež presvedčením, že budú niečo znamenať ($U = 3097,0$; $p < 0,001$). Okrem toho sú denní študenti významne častejšie pri voľbe študijného odboru ovplyvnení presvedčením, že v odbore, ktorý študujú, sú nižšie študijné nároky ($U = 2982,0$; $p < 0,001$), a že práve v danom odbore je relatívne jednoduché dostať sa na vysokú školu ($U = 3778,5$; $p < 0,05$). Vyššie uvedené motivačné faktory patria do kategórií profesijné ambície a konformita. Študenti v externej forme štúdia naopak štatisticky významne častejšie volili motivačné faktory, ktoré sú z kategórie prosociálnych. Konkrétne išlo o motivačné faktory „rád/rada pracujem s ľuďmi“ ($U = 3634,0$; $p < 0,01$), „vidím zmysel v odbore, ktorý študujem“ ($U = 3873,5$; $p < 0,05$), „zaujímajú ma osudy iných ľudí“ ($U = 3541,0$; $p < 0,01$), „cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie“ ($U = 3568,5$; $p < 0,01$) a „chcem pomáhať iným ľuďom“ ($U = 3436,0$; $p < 0,01$).

Tieto zistenia korešpondujú s analýzou kategórií motivačných faktorov, z ktorej je zrejmé, že pri voľbe študijného odboru sú externí študenti signifikantne častejšie motivovaní prosociálne ($U = 3208,0$; $p < 0,001$), kým u denných študentov sa štatisticky významne častejšie uplatňujú faktory zamerané na profesijné ambície ($U = 3881,0$; $p < 0,05$) a konformitu ($U = 3609,5$; $p < 0,01$).

Tab 6 Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi študentmi podľa formy štúdia

		Denná (N = 101)	Externá (N = 92)		
		M (SD)	M (SD)	U	sig.
Motivačné faktory	Rád/rada pracujem s ľuďmi.	4,1 (0,8)	4,5 (0,7)	3634,0	,004**
	Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	4,1 (0,9)	4,4 (0,6)	3873,5	,028*
	Zaujímajú ma osudy iných ľudí.	3,8 (1,1)	4,3 (0,7)	3541,0	,002**
	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,5 (0,7)	3,9 (1,0)	3141,0	,000***
	Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,6 (1,1)	4,0 (0,9)	3568,5	,003**
	Možnosť vyššieho príjmu po ukončení VŠ.	3,7 (1,0)	3,2 (1,3)	3690,5	,010*
	Niečo budem znamenať.	3,5 (1,0)	2,7 (1,3)	3097,0	,000***
	Nižšie študijné nároky v odbore, ktorý študujem.	2,7 (1,2)	2,0 (1,0)	2982,0	,000***
	V odbore, ktorý študujem, je relatívne jednoduché dostať sa na VŠ.	3,2 (1,1)	2,8 (1,2)	3778,5	,019*
	Chcem pomáhať iným ľuďom.	3,9 (1,0)	4,3 (0,8)	3436,0	,001**
Kategórie motivačných faktorov	prosociálne motivačné faktory	22,8 (4,6)	25,2 (3,5)	3208,0	,000***
	profesijné ambície	19,9 (4,0)	18,4 (4,3)	3881,0	,048*
	konformita	13,0 (3,6)	11,6 (3,6)	3609,5	,007**

*sig. $p < 0,05$; **sig. $p < 0,01$; ***sig. $p < 0,001$

Gregorová a Krystoň (2005) vo svojom výskume predpokladali, že u uchádzačov o externú formu štúdia bude najsilnejším motivačným faktorom tlak zo strany zamestnávateľa spojený so snahou o profesijnú stabilizáciu a zvýšenie si kvalifikácie, teda tie motivačné faktory, ktoré sme zaradili do kategórie profesijné ambície. Táto hypotéza sa autorom nepotvrdila, čo je v súlade s našimi výsledkami, keďže vo faktore „nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si zamestnania“ sa denní a externí študenti signifikantne nelíšili. Bubeníková (2005), ktorá sa venovala komparácii motivácie študentov denného a externého štúdia ošetrovateľstva, nezistila medzi týmito skupinami študentov rozdiely. Vo svojom výskume sa však zamerala na oblasť štruktúry záujmov, hodnotovú orientáciu a postoje študentov, preto výsledky nemožno adekvátne komparovať. My sa domnievame, že rozdiely v motivácii u študentov v dennej a externej forme štúdia súvisia s vekovým rozdielom týchto skupín. Túto problematiku bližšie analyzujeme v ďalšom texte.

Podobné tendencie sme zistili pri porovnaní motivačnej štruktúry **medzi študentmi podľa stupňa štúdia** (tabuľka č. 7). Študenti v bakalárskom stupni štúdia signifikantne častejšie uvádzajú, že pri voľbe študijného odboru boli pre nich rozhodujúce motivačné faktory z kategórie profesijných ambícií ($U = 3535,5$; $p < 0,05$) a konformity ($U = 3552,5$; $p < 0,05$).

Naopak pre študentov v druhom stupni vysokoškolského štúdia boli pre voľbu konkrétneho odboru štatisticky významnejšie prosociálne motivačné faktory ($U = 3519,0$; $p < 0,05$). To potvrdzujú aj porovnania konkrétnych motivačných faktorov, kde študenti v magisterskom stupni štúdia významne častejšie uvádzali, že je pre nich dôležitá práca s ľuďmi ($U = 3516,0$; $p < 0,05$) a vidia zmysel v odbore, ktorý študujú ($U = 3424,5$; $p < 0,05$). Študenti v prvom stupni vysokoškolského štúdia naopak pri rozhodovaní sa pre konkrétny študijný odbor signifikantne častejšie považovali za dôležitú samotnú príležitosť získať vysokoškolské vzdelanie ($U = 3380,5$; $p < 0,01$), možnosť vyššieho príjmu po ukončení štúdia ($U = 3340,5$; $p < 0,01$), ako aj presvedčenie, že budú niečo znamenať ($U = 3025,5$; $p < 0,001$), resp. že odbor, pre ktorý sa rozhodli kladie na nich nižšie študijné nároky ($U = 3234,0$; $p < 0,01$). U tejto skupiny študentov je tiež významnejšia úloha rodičov a naplnenie ich priania ($U = 3446,0$; $p < 0,05$).

Tab 7 Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi študentmi podľa stupňa štúdia

		Bc. (N = 124)	Mgr. (N = 69)		
		M (SD)	M (SD)	U	sig.
Motivačné faktory	Rád/rada pracujem s ľuďmi.	4,2 (0,8)	4,5 (0,6)	3516,0	,024*
	Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	4,2 (0,8)	4,4 (0,7)	3424,5	,012*
	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,3 (0,8)	3,9 (1,1)	3380,5	,009**
	Možnosť vyššieho príjmu po ukončení VŠ.	3,6 (1,1)	3,1 (1,3)	3340,5	,009**
	Niečo budem znamenať.	3,3 (1,1)	2,6 (1,3)	3025,5	,000***
	Nižšie študijné nároky v odbore, ktorý študujem.	2,5 (1,2)	2,0 (1,1)	3234,0	,004**
	Želali si to moji rodičia.	2,2 (1,4)	1,7 (1,1)	3446,0	,015*
Kategórie motivačných faktorov	prosociálne motivačné faktory	23,5 (4,4)	24,8 (4,0)	3519,0	,041*
	profesijné ambície	19,7 (4,2)	18,3 (4,1)	3535,5	,045*
	konformita	12,7 (3,8)	11,7 (3,3)	3552,5	,050*

*sig. $p < 0,05$; **sig. $p < 0,01$; ***sig. $p < 0,001$

Následne sme sa zamerali na analýzu motivačnej štruktúry u študentov podľa vybraných socio-demografických ukazovateľov – pohlavia (tabuľka č. 8), bydliska (tabuľka č. 9), zamestnania (tabuľka č. 10) a veku (tabuľka č. 11). Ženy v našom výskumnom výbere sa signifikantne častejšie rozhodovali pre študijný odbor z prosociálnych dôvodov ($U = 2566,0$; $p < 0,05$), konkrétne ich motivovala práca s ľuďmi ($U = 2606,0$; $p < 0,05$) a presvedčenie, že pomáhať druhým je ich poslanie ($U = 2411,0$; $p < 0,01$). Okrem toho štatisticky významne častejšie ako u mužov zohrával u nich pri výbere študijného odboru fakt, že sa nedostali na inú vysokú školu ($U = 2664,5$; $p < 0,05$). Mužov naopak významne častejšie viedla k voľbe konkrétneho študijného odboru príležitosť získať vysokoškolské vzdelanie ($U = 2567,0$; $p < 0,01$), možnosť vyššieho príjmu po ukončení štúdia ($U = 2658,5$; $p < 0,05$) a tiež vzdialenosť vysokej školy od

ich bydliska ($U = 2556,5$; $p < 0,05$). V kategóriách profesijne ambície a konformita sa muži a ženy signifikantne nelíšili.

Tab 8 Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi študentmi podľa pohlavia

		Muži (N = 46)	Ženy (N = 147)		
		M (SD)	M (SD)	U	sig.
Motivačné faktory	Nedostal/a som sa na inú VŠ.	1,6 (1,1)	2,1 (1,3)	2664,5	,018*
	Rád/rada pracujem s ľuďmi.	4,0 (0,8)	4,4 (0,7)	2606,0	,010*
	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,5 (0,7)	4,1 (1,0)	2567,0	,007**
	Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,3 (1,3)	4,0 (0,9)	2411,0	,002**
	Možnosť vyššieho príjmu po ukončení VŠ.	3,7 (1,2)	3,4 (1,2)	2658,5	,023*
	Vzdialenosť VŠ od bydliska.	3,5 (1,4)	2,9 (1,5)	2556,5	,010*
Kategórie motivačných faktorov	prosociálne motivačné faktory	22,3 (5,1)	24,5 (3,9)	2566,0	,013*
	profesijne ambície	19,7 (4,4)	19,0 (4,2)	3197,5	,578
	konformita	13,1 (3,9)	12,1 (3,5)	2841,0	,101

*sig. $p < 0,05$; **sig. $p < 0,01$

Prevažia žien v pomáhajúcich profesiách je považovaná za stabilný fakt, ktorý je v praxi nepopierateľný. Ten sa prejavil aj v našom výskume prostredníctvom značne nižšieho počtu mužov v našom výskumnom výbere. Paulík (2004) sa vo svojej výskumnej štúdií zameril na niektoré zvláštnosti motivácie mužov a žien pri voľbe profesie sociálnej práce. V rámci pološtandardizovaného rozhovoru sa respondentov pýtal na dôvody výberu ich profesie. Relatívne najväčší rozdiel zistil v motivácii spočívajúcej v pomáhaní druhým ľuďom, ktorú ženy uvádzali takmer dvakrát častejšie než muži (23 % ku 12 %), čo zodpovedá nášmu zisteniu, že ženy sa signifikantne častejšie než muži rozhodovali pre študijný odbor z prosociálnych dôvodov. Hoci v kategórii profesijne ambície sa muži a ženy v našom výskumnom výbere signifikantne nelíšili, u mužov predsa len častejšie zohrávala úlohu možnosť vyššieho príjmu po ukončení vysokej školy a príležitosť získať vysokoškolské vzdelanie, ktoré je predpokladom lepších pracovných príležitostí. Vzhľadom na sociálnu rolu muža ako žiteľa rodiny je preferencia týchto motivačných činiteľov pochopiteľná a vysvetľuje aspoň čiastočne pohnútky mužov získať vzdelanie v oblasti, ktorá je charakteristická početnou prevahou žien.

V rámci dotazníka sme zisťovali, či respondenti bývajú v mieste navštevovanej vysokej školy, do 20 km od školy, resp. viac ako 20 km od navštevovanej vysokej školy. Prvé dve kategórie sme sa rozhodli zlúčiť, čím sme vytvorili len dve kategórie respondentov podľa bydliska. Domnievali sme sa, že **vzdialenosť školy od bydliska** môže byť významným aspektom pri rozhodovaní sa pre voľbu konkrétnej školy, resp. odboru štúdia. Naše výsledky tento predpoklad potvrdzujú, pričom platí, že študenti, ktorí sú ochotní dochádzať do školy z väčšej

dialky, aby študovali zvolený odbor, sú signifikantne častejšie motivovaní prosociálne (U = 3841,0; p < 0,05). Aj konkrétne motivačné faktory, ktoré uprednostňujú, sú zväčša práve z tejto kategórie – „cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie“ (U = 3751,0; p < 0,05), „služba človeku v zmysle kresťanskej morálky“ (U = 3755,5; p < 0,05) a „chcem pomáhať iným ľuďom“ (U = 3893,5; p < 0,05). Okrem toho tiež významne častejšie zohráva u nich úlohu predpoklad, že budú mať väčšiu možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia (U = 3824,5; p < 0,05). Študenti, ktorí bývajú v mieste navštevovanej vysokej školy, resp. maximálne do vzdialenosti 20 km, sa naproti tomu štatisticky signifikantne rozhodujú práve z dôvodu vzdialenosti školy od ich bydliska (U = 3538,5; p < 0,01), a zároveň si významne častejšie zvolili študijný odbor na základe dôvodov, ktoré označujeme ako konformita (U = 3578,0; p < 0,01).

Tab 9 Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi študentmi podľa bydliska

		do 20 km od VŠ (N = 100)	nad 20 km od VŠ (N = 93)		
		M (SD)	M (SD)	U	sig.
Motivačné faktory	Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,6 (1,1)	4,0 (0,9)	3751,0	,015*
	Väčšia možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia.	3,5 (0,9)	3,8 (1,1)	3824,5	,025*
	Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	3,3 (1,3)	3,7 (1,1)	3755,5	,016*
	Vzdialenosť VŠ od bydliska.	3,3 (1,4)	2,7 (1,5)	3538,5	,003**
	Chcem pomáhať iným ľuďom.	4,0 (1,0)	4,2 (0,9)	3893,5	,037*
Kategórie motivačných faktorov	prosociálne motivačné faktory	23,27 (4,5)	24,69 (3,9)	3841,0	,036*
	profesijné ambície	18,95 (3,8)	19,43 (4,7)	4212,5	,258
	konformita	13,07 (3,5)	11,58 (3,6)	3578,0	,005**

*sig. p < 0,05; **sig. p < 0,01; ***sig. p < 0,001

Ukazuje sa, že pre niektorých mladých ľudí na Slovensku je pri výbere fakulty, na ktorej chcú študovať, dôležitejšia jej blízkosť k bydlisku než to, ako im pomôže získať zamestnanie. Okrem našich výsledkov to vyplýva aj z prieskumu, ktorý pre personálno-poradenskú spoločnosť McROY Slovakia realizovala výskumná agentúra AKO. Prieskum sa konal na vzorke 600 respondentov medzi študentmi 12 fakúlt technického i humanitného zamerania, ktoré v rebríčku Akademickkej rankingovej a ratingovej agentúry skončili buď na popredných, alebo na spodných priečkach (Prepojiť štúdium s praxou je problém pre študentov, 2013).

Respondentov sme podľa ich **zamestnania** rozdelili do troch kategórií – nezamestnaných, zamestnaných v odbore, ktorý študujú a zamestnaných v inom odbore, než ktorý študujú. Analýza motivačnej štruktúry preukázala medzi týmito skupinami študentov viaceré rozdiely. Nezamestnaní študenti sa pre študijný odbor rozhodli v porovnaní s ostatnými študentmi významne častejšie z dôvodu príležitosti získať vysokoškolské vzdelanie, možnosti vyššieho príjmu po ukončení štúdia, z dôvodu, že budú niečo znamenať, a tiež pre predpoklad nižších

nárokov v odbore, pre ktorý sa rozhodli. Študenti zamestnaní v odbore, ktorý študujú, sa popri zamestnaní rozhodli doplniť si vzdelanie častejšie z dôvodu presvedčenia, že pomáhať druhým je ich poslanie a z dôvodu služby človeku v zmysle kresťanskej morálky. Okrem toho ich motivovala možnosť postupu v ich súčasnom zamestnaní, príp. nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta. Za zaujímavé považujeme zistenie, že študenti, ktorí pracujú v inom odbore, než ako študujú, sa častejšie ako ostatné skupiny študentov rozhodovali pri voľbe študijného odboru preto, lebo radi pracujú s ľuďmi. Podrobná analýza medziskupinových rozdielov ukázala, že prosociálne motivačné faktory sú štatisticky signifikantne častejšími pohnútkami u študentov zamestnaných v odbore, ktorý študujú, v porovnaní s nezamestnanými študentmi ($U = 2294,0$; $p < 0,01$). Pokiaľ ide o profesijné ambície, tu sú signifikantné rozdiely medzi prvou a treťou skupinou ($U = 915,0$; $p < 0,01$) a druhou a treťou skupinou ($U = 573,0$; $p < 0,001$), čo znamená, že profesijné ambície sú najmenej dôležitým motivačným faktorom u študentov zamestnaných v inom odbore, než ktorý študujú. Motivácia podmienená konformitou je významne vyššia u nezamestnaných študentov v porovnaní so študentmi zamestnanými v odbore, ktorý študujú ($U = 2491,5$; $p < 0,05$).

Tab 10 Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi študentmi podľa zamestnania

		nezamestnaní (N = 91)	zamestnaní v odbore, ktorý študujú (N = 71)	zamestnaní v inom odbore, ako študujú (N = 31)		
		M (SD)	M (SD)	M (SD)	χ^2	sig.
Motivačné faktory	Rád/rada pracujem s ľuďmi.	4,1 (0,8)	4,4 (0,7)	4,5 (0,5)	9,48	,009**
	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,5 (0,7)	4,1 (1,0)	3,7 (1,1)	20,60	,000***
	Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,5 (1,1)	4,2 (0,7)	3,7 (1,0)	18,79	,000***
	Možnosť postupu v mojom súčasnom zamestnaní.	2,3 (1,4)	3,1 (1,3)	2,6 (1,4)	12,20	,002**
	Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	3,3 (1,2)	3,7 (1,2)	3,5 (1,4)	7,32	,026*
	Možnosť vyššieho príjmu po ukončení VŠ.	3,6 (1,1)	3,5 (1,2)	2,7 (1,3)	11,32	,003**
	Niečo budem znamenať.	3,4 (1,1)	3,1 (1,1)	2,2 (1,4)	20,00	,000***
	Nižšie študijné nároky v odbore, ktorý študujem.	2,6 (1,2)	2,3 (1,0)	1,7 (1,1)	15,04	,001**
	Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.	1,9 (1,2)	2,8 (1,4)	1,7 (1,2)	20,42	,000***
Kategórie motivačných faktorov	prosociálne motivačné faktory	22,98	25,01	24,39	10,78	,005**
	profesijné ambície	19,33	20,20	16,42	14,99	,001**
	konformita	13,02	11,77	11,71	6,66	,036*

*sig. $p < 0,05$; **sig. $p < 0,01$; ***sig. $p < 0,001$

Ako uvádza Schavel (2010, s. 7), „zvýšený záujem už zamestnaných uchádzačov o štúdium sociálnej práce podnietila skutočnosť vyplývajúca z prijatia zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe, podľa ktorého, zamestnanec štátnej správy musel v rámci výkonu svojich odborných činností spĺňať minimálne podmienku ukončeného prvého stupňa vysokoškolského štúdia. V tomto prípade išlo najmä o zamestnancov okresných úradov, neskôr úradov práce, sociálnych vecí a rodiny s podmienkou začať študovať v zmysle vyššie uvedeného zákona do konca roka 2005. Záujem začať študovať odbor sociálna práca prejavili aj iné cieľové skupiny, ako napr. zamestnanci policajného zboru, trestnej justície, colných úradov, sociálnej poisťovne, samosprávy miest a obcí ako aj podnikatelia, bankoví úradníci, zamestnanci súkromných firiem najmä na úseku personálnych vecí a pod.“ Tlak na zvyšovanie kvalifikácie a sústavné vzdelávanie je zrejmý aj v oblasti ošetrovateľstva. Beňadiková a Rapčíková (In: Obročníková, Majerníková, 2012) dokonca uvádzajú, že potreba celoživotného vzdelávania je jedným zo základných znakov ošetrovateľského povolania. Vzdelaná sestra si podľa citovaných autoriek v dnešnej dobe musí rozširovať a udržiavať svoje profesionálne umenie, predpokladať svoju úlohu do budúcnosti a rozširovať bázu profesionálnych poznatkov. Pre svoju prácu sestry potrebujú značnú dávku motivácie, aby svoje povolanie vykonávali s potrebným entuziazmom a ľudskou ochotou pomáhať tým, ktorí sú na ich pomoc odkázaní. Naše výsledky dokazujú, že nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta a perspektíva postupu v súčasnom zamestnaní sú stále najsilnejšími motivačnými činiteľmi práve u tých študentov, ktorí sú zamestnaní v oblasti, ktorú študujú. Nemožno však prehliadnuť, že okrem profesijných ambícií sú práve títo študenti najvýznamnejšie ovplyvnení aj túžbou pomáhať druhým v zmysle prosociálneho správania.

Prostredníctvom 33. a 66. percentilu sme náš výskumný výber rozdelili do troch početne adekvátnych skupín **z hľadiska veku**. Najmladšiu skupinu tvorili študenti vo veku 19 až 22 rokov, do druhej skupiny sme zaradili študentov vo veku 23 až 31 rokov a napokon tretia skupina bola vo veku 32 až 56 rokov. Využitím neparametrického testu pre 3 nezávislé výbery (Kruskall-Waliov test) sa potvrdili viaceré významné rozdiely medzi vyššie vymedzenými vekovými skupinami študentov (tabuľka č. 11).

Najmladší študenti boli pri voľbe študijného odboru štatisticky signifikantne častejšie v porovnaní so staršími kolegami motivovaní skutočnosťou, že sa nedostali na inú vysokú školu, samotnou príležitosťou získať vysokoškolské vzdelanie, presvedčením, že niečo budú znamenať, a tiež predpokladom nižších študijných nárokov v zvolenom odbore. Analýza medziskupinových rozdielov v rámci kategórií motivačných faktorov preukázala, že u najmladších študentov jednoznačne prevládajú faktory súvisiace s konformitou, a to tak v porovnaní s druhou ($U = 1467,5; p < 0,05$), ako aj treťou vekovou skupinou ($U = 1620,5; p < 0,01$). Prosociálne motivačné faktory a profesijné ambície sú naopak činitele, ktoré najvýznamnejšie ovplyvnili najstarších študentov nášho výskumného výberu. Dokazuje to aj porovnanie dôležitosti konkrétnych motivačných faktorov, kde u študentov starších ako 32 rokov významne častejšie v porovnaní s ostatnými študentmi zohrali úlohu činitele „rád/rada pracujem s ľuďmi“, „vidím zmysel v odbore, ktorý študujem“, „zaujímajú ma osudy iných ľudí“, „cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie“ a „služba človeku v zmysle kresťanskej morálky“. Okrem toho bola pri voľbe študijného odboru pre nich dôležitejšia než pre ostatné vekové skupiny možnosť postupu v ich súčasnom zamestnaní a nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.

Tab 11 Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi študentmi podľa veku

		19 – 22 r. (N = 69)	23 – 31 r. (N = 55)	32 – 56 r. (N = 69)		
		M (SD)	M (SD)	M (SD)	χ^2	sig.
Motivačné faktory	Nedostal/a som sa na inú VŠ.	2,3 (1,4)	1,7 (1,1)	1,8 (1,1)	6,90	,032*
	Rád/rada pracujem s ľuďmi.	4,1 (0,8)	4,3 (0,8)	4,5 (0,6)	8,64	,013*
	Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	4,1 (0,7)	4,3 (0,8)	4,4 (0,7)	8,83	,012*
	Zaujímajú ma osudy iných ľudí.	3,8 (1,1)	4,1 (0,8)	4,2 (0,9)	8,22	,016*
	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,5 (0,7)	4,0 (1,1)	4,1 (1,0)	10,50	,005**
	Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,3 (1,1)	3,9 (1,0)	4,2 (0,8)	22,34	,000***
	Možnosť postupu v mojom súčasnom zamestnaní.	2,3 (1,4)	2,5 (1,5)	3,1 (1,2)	10,01	,007**
	Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	3,2 (1,1)	3,5 (1,3)	3,7 (1,2)	10,85	,004**
	Niečo budem znamenať.	3,5 (1,1)	2,9 (1,2)	2,8 (1,3)	11,01	,004**
	Nižšie študijné nároky v odbore, ktorý študujem.	2,7 (1,1)	2,1 (1,1)	2,2 (1,2)	11,16	,004**
	Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.	2,0 (1,3)	2,0 (1,3)	2,5 (1,4)	6,06	,048*
Kategórie motivačných faktorov	prosociálne motivačné faktory	22,45	24,13	25,32	17,66	,000***
	profesijné ambície	19,46	18,40	19,52	2,53	,282
	konformita	13,43	12,00	11,55	10,67	,005**

*sig. $p < 0,05$; **sig. $p < 0,01$; ***sig. $p < 0,001$

Na základe vyššie uvedených štatistických analýz sme dospeli k presvedčeniu, že najvýznamnejším zo sledovaných faktorov, ovplyvňujúcich voľbu študijného odboru je práve vek respondentov. Tento predpoklad sme ďalej overovali. Zistili sme, že vek respondentov štatisticky významne pozitívne koreluje s prosociálnymi motivačnými faktormi a zároveň negatívne s faktorom konformita (tabuľka č. 12). To znamená, že čím sú študenti starší, tým častejšie u nich pri voľbe študijného odboru zohráva úlohu prosociálna motivácia, a naopak, tým menej sú ovplyvnení konformitou.

Tab 12 Tesnosť lineárnych vzťahov veku a kategórií motivačných faktorov (N = 193)

	prosociálne motivačné faktory	profesijné ambície	konformita
Vek	0,273**	- 0,007	- 0,269**

Spearmanov korelačný koeficient; **sig. $p < 0,01$

Podľa našich zistení, prosociálne motivačné faktory boli signifikantne významnejšie pre externých študentov, v magisterskom stupni štúdia, ženy, študentov žijúcich viac ako 20 km od školy a študentov zamestnaných v odbore, ktorý študujú. Z tabuľky č. 13 je zrejmé, že viac ako polovicu skupiny externých študentov (58,7 %) tvoria najstarší respondenti, teda vo veku 32 – 56 rokov. Len 7,6 % externých študentov je vo veku 19 – 22 rokov. Opačná tendencia je zrejماً u denných študentov, kde najpočetnejšiu skupinu (61,4 %) tvoria najmladší z nich, najmenej početnú (14,9 %) naopak najstarší študenti.

Tab 13 Kontingenčná tabuľka pre vekové kategórie a formu štúdia (N = 193)

vekové kategórie		forma štúdia		spolu
		denná	externá	
19-22 rokov	početnosť	62	7	69
	% v rámci formy štúdia	61,4 %	7,6 %	35,8 %
23-31 rokov	početnosť	24	31	55
	% v rámci formy štúdia	23,8 %	33,7 %	28,5 %
32-56 rokov	početnosť	15	54	69
	% v rámci formy štúdia	14,9 %	58,7 %	35,8 %
Koeficient kontingencie = 0,506 (p < 0,01)				

Podobne z hľadiska stupňa štúdia (tabuľka č. 14), až 62,3 % študentov v druhom stupni je starších ako 32 rokov, kým len 4,3 % je mladších ako 22 rokov. U študentov bakalárskeho stupňa platí opačný pomer, teda najpočetnejšou je kategória najmladších študentov (53,2 %), najmenej početnou (21 %) je skupina najstarších študentov.

Tab 14 Kontingenčná tabuľka pre vekové kategórie a stupeň štúdia (N = 193)

vekové kategórie		stupeň štúdia		spolu
		Bc.	Mgr.	
19-22 rokov	početnosť	66	3	69
	% v rámci stupňa štúdia	53,2 %	4,3 %	35,8 %
23-31 rokov	početnosť	32	23	55
	% v rámci stupňa štúdia	25,8 %	33,3 %	28,5 %
32-56 rokov	početnosť	26	43	69
	% v rámci stupňa štúdia	21,0 %	62,3 %	35,8 %
Koeficient kontingencie = 0,460 (p < 0,001)				

Až 43,5 % žien v našom výskumnom výbere tvoria študentky staršie ako 32 rokov, kým vyše polovica (56,5 %) mužov je mladších ako 22 rokov (tabuľka č. 15).

Tab 15 Kontingenčná tabuľka pre vekové kategórie a pohlavie (N = 193)

vekové kategórie		pohlavie		spolu
		Muži	Ženy	
19-22 rokov	početnosť	26	43	69
	% v rámci pohlavia	56,5 %	29,3 %	35,8 %
23-31 rokov	početnosť	15	40	55
	% v rámci pohlavia	32,6 %	27,2 %	28,5 %
32-56 rokov	početnosť	5	64	69
	% v rámci pohlavia	10,9 %	43,5 %	35,8 %
Koeficient kontingencie = 0,293 (p < 0,001)				

Napokon, pokiaľ ide o zamestnanie študentov, aj tu sa potvrdzuje, že študenti, ktorí najvýznamnejšie preferovali pri voľbe študijného odboru prosociálne motivačné faktory – teda študenti zamestnaní v odbore, ktorý študujú – sú väčšinou (59,2 %) starší než 32 rokov. Len 4,2 % týchto študentov je mladších ako 22 rokov (tabuľka č. 16).

Tab 16 Kontingenčná tabuľka pre vekové kategórie a zamestnanie (N = 193)

vekové kategórie		zamestnanie			spolu
		nezamestnaní	zamestnaní v odbore štúdia	zamestnaní v inom odbore	
19-22 rokov	početnosť	66	3	0	69
	% v rámci zamestnania	72,5 %	4,2 %	0 %	35,8 %
23-31 rokov	početnosť	19	26	10	55
	% v rámci zamestnania	20,9 %	36,6 %	32,3 %	28,5 %
32-56 rokov	početnosť	6	42	21	69
	% v rámci zamestnania	6,6 %	59,2 %	67,7 %	35,8 %
Koeficient kontingencie = 0,603 (p < 0,001)					

Z uvedeného je možné usudzovať, že prevládanie prosociálnych motivačných faktorov v skupine externých študentov, v magisterskom stupni štúdia, žien a študentov zamestnaných v odbore, ktorý študujú, je spôsobené tým, že práve v týchto kategóriách sú najpočetnejšie zastúpení najstarší študenti (vo veku 32 – 56 rokov).

Pre porovnanie, motivačné faktory z kategórií profesijné ambície a konformita boli naopak pri voľbe študijného odboru štatisticky významnejšie v prípade denných študentov, v bakalárskom stupni štúdia a nezamestnaných, teda u najmladších študentov z nášho výskumného výberu. Tieto údaje potvrdzujú náš záver, že práve vek zohráva v motivácii študentov kľúčovú úlohu a určuje, na základe akých pohnútok sa rozhodujú pre konkrétny študijný odbor. Preukázané rozdiely medzi študentmi vzhľadom na formu a stupeň štúdia,

pohlavie a zamestnanie je tak pravdepodobne odrazom vekového rozdielu medzi týmito skupinami študentov.

Špecifiká súvisiace s motiváciou vzdelávania dospelých súvisia s nasledovnými motívmi k vzdelávaniu:

- zmysel pre povinnosť,
- snaha zdokonaľiť sa v určitom odbore,
- snaha získať, respektíve zvýšiť si kvalifikáciu,
- snaha postúpiť v zamestnaní (Hotár, Paška, Perhács, In: Gregorová a Krystoň, 2005),
- sociálny kontakt,
- participácia na politickom, hlavne komunálnom živote,
- vonkajšie očakávania – nasledovanie odporúčaní priateľov, zamestnávateľov, poradenských služieb a pod.,
- kognitívne záujmy – uvedomenie si hodnoty vedomostí a ich získavania (Beneš, In: Gregorová a Krystoň, 2005).

V zásade teda platí, že typickým znakom motivácie dospelých k učeniu je potreba riešiť konkrétny problém, konkrétnu životnú situáciu, zatiaľ čo u mladých ľudí (v našom prípade u denných študentov, v bakalárskom stupni štúdia a nezamestnaných) možno vo väčšej miere predpokladať výskyt takých motívov, ako sú:

- záujem o určité javy,
- vplyv známych, priateľov, rodičov,
- aktuálna atraktívnosť daného odboru,
- náhodné vplyvy (neprijatie na inú vysokú školu a pod.) (Gregorová a Krystoň, 2005).

Rozdiely v motivačnej štruktúre u mladších a starších študentov je možné interpretovať aj z hľadiska vývinovej psychológie. Naši najmladší respondenti (19 – 22 rokov) sa pri voľbe štúdia nachádzali na rozhraní vývinového obdobia adolescencie a mladej dospelosti. Ide o obdobie, ktoré má v profesijnom vývine zásadný význam. Zreáľňuje sa pohľad na svet práce a v tomto období sa získava prvá uspokojivá úroveň profesijnej zdatnosti. Tá umožňuje kriticky zdôvodnenú racionálnu voľbu a jej spresňovanie (Kariková, 2004). Schopnosť primeraným spôsobom zvládnuť profesijnú rolu je jedným z psychosociálnych kritérií dospelosti a je rovnako znakom príslušnosti k nejakej sociálnej vrstve. Postoj k voľbe konkrétneho zamestnania je ovplyvnený hodnotami a normami danej spoločnosti i hodnotami, ktoré sú významné pre orientačnú rodinu mladého dospelého (Vágnerová, 2000). V tomto postoji je podľa Alana (In: Vágnerová, 2000) zahrnutá:

- predstava o obsahu a sociálnej hodnote tohto zamestnania,
- úroveň sebahodnotenia a predstava o možnosti v tejto profesii uspieť vzhľadom k vlastným schopnostiam a znalostiam, resp. vzhľadom k už dosiahnutým výsledkom,
- bilancia medzi mierou zisku a mierou náročnosti tohto zamestnania.

Mnohí adolescenti sa rozhodnú pre vysokoškolské štúdium z dôvodu cieleného a vopred naplánovaného zvýšenia si kvalifikácie, a teda vytvorenia si čo najlepších podmienok pre dosiahnutie vytúženého povolania. V tomto prípade zohrávajú dôležitú úlohu práve vzory a hodnoty sprostredkované primárnou rodinou a najbližším sociálnym prostredím. Na druhej strane však v tomto vývinovom období nie je nezvyčajné, že štúdium na vysokej škole je vyjadrením nechoty, resp. v súčasných socio-ekonomických podmienkach často tiež neschopnosti mladého človeka zapojiť sa do pracovného života. Ako prijateľným sa tak zdá byť riešenie akéhosi odkladu definitívneho zapojenia sa do pracovného života, pričom vysoká škola môže slúžiť na vyplnenie tohto obdobia. Túto nechotu plne prevziať povinnosti dospelých, nechutť k definitívnym riešeniam, no zároveň využívanie niektorých výhod spojených s dospelosťou, označil Erikson (1999) výstižne ako psychosociálne moratórium.

Našu druhú vekovú kategóriu tvoria respondenti vo veku 23 – 31 rokov, ktorí sú z hľadiska vývinovej psychológie vo vývinovom období mladej dospelosti, charakterizovanej Príhodom (In: Kariková, 2004) ako obdobie životnej sily a zdravia, najväčšej sviežosti, energie a myšlienkovej dynamiky. Vágnerová (2000) považuje za najvýznamnejšie medzníky tohto obdobia práve voľbu profesie a nástup do prvého zamestnania, ale tiež uzatváranie manželstva a prvé rodičovstvo. Väčšina mladých dospelých má už za sebou prvé skúsenosti so zamestnaním a usilujú sa o rozvoj kariéry. Bilancovanie v profesijnej oblasti v tomto období často súvisí s rozhodnutím napredovania a posunu v zvolenej profesii, v rámci ktorej je dosiahnutie vyššieho vzdelania nevyhnutnou podmienkou. Motívom pre štúdium na vysokej škole sa však v tomto období môže stať aj rozčarovanie spojené s výkonom aktuálnej pracovnej činnosti, a teda rozhodnutie úplne zmeniť svoje profesijné zameranie.

Nami vymedzená tretia veková kategória respondentov spadá do vývinového obdobia strednej a staršej dospelosti. Pre obdobie strednej dospelosti je charakteristická životná stabilizácia a je tiež obyčajne zavŕšená etapa profesionalizácie, človek vykonáva svoju profesiu s väčšou istotou, často rutinne (Príhoda, In: Kariková, 2004). V období 40. roku života sa začína čiastočne meniť postoj k profesijnej role. Táto by mala predovšetkým uspokojovať potrebu sebarealizácie a potvrdzovať kvality kompetencií človeka. Koncentrácia na úspech a moc sa postupne mení a preferuje sa viac pocit pohody a istoty. Podľa Kohoutka (2000, In: Kariková, 2004) dochádza u človeka v tomto veku života ku kulminácii v jeho pracovnej výkonnosti, kľúčovými sociálnymi vzťahmi sú rodina a zamestnanie a v profesii dochádza k tzv. kariérovému plató (zavŕšeniu vývinu v danej profesii). Niektorí ľudia, ktorí už dosiahli túto úroveň, hľadajú nové zamestnanie. Ide o jav tzv. druhej kariéry, kedy človek, ktorého doterajšie povolanie prestalo už plne uspokojovať, mení profesiu, aby sa pracovne aj osobnostne obohatil. Erikson (In: Kariková, 2004) tiež upozorňuje na to, že obdobie staršej dospelosti býva označované ako kríza "stredného veku", ktorá vzniká vtedy, keď si človek začína uvedomovať, že nedosiahol ciele, ktoré si v živote vytýčil. Tento moment môže sčasti objasniť rozhodnutie pre štúdium na vysokej škole v tejto vekovej kategórii študentov.

Ako sme uviedli vyššie, domnievame sa, že práve vek je rozhodujúcim činiteľom, vysvetľujúcim odlišnosti v motivácii u rôznych skupín študentov. Analýza špecifik jednotlivých vývinových období môže pomerne spoľahlivo objasniť príčinu rozdielov v pohnútkach, ktoré študentov vedú k voľbe štúdia na vysokej škole, a tiež k výberu konkrétneho študijného odboru.

Na záver možno naše zistenia z hľadiska identifikovaných kategórií motivačných faktorov zhrnúť nasledovne. **Prosociálne motivačné faktory** zohrávajú významnú úlohu pri voľbe študijného odboru najmä u študentiek (žien) magisterského stupňa v externej forme štúdia, starších ako 22 rokov, ktoré sú zamestnané v odbore, ktorý študujú. Tieto výsledky poukazujú na fakt, že absolvovanie prvého stupňa vysokoškolského štúdia, skúsenosť s praxou v odbore a vek vyšší ako 22 rokov vplyva na vytváranie postojov a hodnôt v súvislosti s profilovaním profesijného sebauvedomenia. Ako uvádzajú Huňadyová a Ferenčíková (2013), vonkajším zdrojom pre vytváranie vzťahov je sociálna klíma prostredia, v ktorej sa jedinec nachádza. Prostredníctvom autoregulácie dokáže jedinec prijímať spätné informácie a prispôbovať svoje správanie a reakcie tak, aby sa dosahovalo maximum sebazdokonaľovania. Prosociálne motivačné faktory v sebe obsahujú motivačné stimuly, ktoré riadia správanie, hodnotovú orientáciu a profesijné smerovanie jedincov. **Profesijné ambície** v zmysle príležitosti získať vysokoškolské vzdelanie, zlepšenie možností nájsť si profesijné uplatnenie, resp. udržanie aktuálnej pracovnej pozície, ako aj možnosť postupu alebo vyššieho príjmu po ukončení

vysokoškolského vzdelania sú motivačné faktory, ktoré zohrávajú významnú úlohu pri voľbe študijného odboru najmä u študentov bakalárskeho stupňa v dennej forme štúdia, ktorí sú nezamestnaní, resp. sú zamestnaní v odbore, ktorý študujú. Individuálna miera potreby úspechu má dôležitý vplyv na výkon. Ako uvádza Kilíková (2013), práve táto potreba úspechu môže byť silným motivátorom. Sestry s touto potrebou sa usilujú konať určitým spôsobom a prežívajú uspokojenie potreby, ak dosiahnu vytýčený cieľ. Vysoko úspešné sestry uprednostňujú vytyčovanie vlastných cieľov výkonu, preferujú ciele s priamou a spoľahlivou spätnou väzbou o výkone a nesú zodpovednosť za svoje riešenia problémov. **Konformita** v zmysle prispôsobenia sa spoločenskej požiadavke získať vysokoškolský titul, a to čo najjednoduchšou cestou, zohráva významnú úlohu pri voľbe študijného odboru najmä u študentov sociálnej práce bakalárskeho stupňa v dennej forme štúdia, mladších ako 22 rokov, ktorí sú nezamestnaní a bývajú v mieste navštevovanej vysokej školy, resp. do 20 km od navštevovanej vysokej školy. Sme presvedčení, že práve na túto skupinu študentov by mali byť počas ich štúdia čo najintenzívnejšie zamerané tie študijné aktivity, ktoré prehlbujú sebaopoznanie, podnecujú osobnostný rozvoj a rozvíjajú vnútornú motiváciu v smere prosociálneho správania.

Záver

V príspevku sme sa zmerali na preskúmanie motivačných faktorov, ktoré sa uplatnili pri voľbe študijného odboru u študentov sociálnej práce a ošetrovateľstva. Naše zistenia potvrdzujú, že v tomto smere zohráva úlohu široké spektrum motivačných faktorov, zároveň však preukazujú, že špecifické faktory sú rozhodujúce pre konkrétne skupiny študentov. Za najdôležitejší ukazovateľ, ktorý určuje kľúčové motivačné tendencie pri voľbe študijného zamerania, sa javí vek študentov. Pomáhajúce profesie kladú vysoké nároky nielen na odbornú teoretickú prípravu profesionálov, vyžadujú tiež špecifické osobnostné predpoklady a zručnosti týchto pracovníkov. Poznanie motivácie študentov pri voľbe študijného odboru z okruhu pomáhajúcich profesií tak môže byť užitočné pre uvedomenie si základného zámeru a nastavenia budúcich sociálnych pracovníkov a ošetrovateľov voči svojej profesii. Ako uvádzajú Gregorová a Krystoň (2005), poznanie motívov, ktoré vedú človeka k rozhodnutiu študovať určitý odbor je dôležitým faktorom pri projektovaní, konštituovaní i samotnej realizácii edukácie. Rovnako Žiaková a Balogová (2012) zdôrazňujú, a my s nimi súhlasíme, že nestačí zamerať sa len na prijímanie takých študentov, ktorí proklamujú svoju vnútornú motiváciu v záujme dostať sa na vysokú školu, ale postaviť študijné plány tak, aby v sebe zahrňovali podporu vnútornej motivácie, určitého vnútorného „ohňa“, ktorý vedie a má viesť mladých ľudí k napĺňaniu tak náročných úloh, ako sú pomoc tým, ktorí sú v núdzi. My dodávame, že bez vnútorného zámeru študentov pomáhať, sa nám nepodarí vychovať „skutočných pomáhajúcich profesionálov“.

Zoznam bibliografických odkazov

BAŇASOVÁ, J. 2004. Profesionálne preferencie a kvalita života. In: Džuka, J. (ed.) *Psychologické dimenzie kvality života*. Prešovská univerzita v Prešove, 2004. ISBN 80-8068-282-8. s. 17-21.

BÁRTLOVÁ, S. 2005. *Sociológia medicíny a zdravotníctva*. 6.vyd. Praha: Grada, 2005. 188 s. ISBN 80-247-1197-4.

BUBENÍKOVÁ, M. 2005. Komparácie motivácie študentov denného a externého štúdia ošetrovateľstva. In: Čáp, J., Žiaková, K., Nemčeková, M., Holmanová, E. (Eds.) *Teória, výskum a vzdelávanie v ošetrovateľstve*. Martin : UK Bratislava, Jesseniova lekárska fakulta Martin, Ústav ošetrovateľstva, SR, Lékařská fakulta Univerzity Palackého Olomouc, Ústav teorie a

praxe ošetrovatelství, ČR, Občianske združenie pre rozvoj zdravotníckeho vzdelávania v Martine, 2005. ISBN 80-88866-32-4. s. 243-250.

ČAČKA, O. 2000. *Psychológia duševného vývoje detí a dospelých s faktory optimalizace*. Brno : Doplněk, 2000. ISBN 1081-171-2000.

ERICKSON, E.H. 1999. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Praha : Lidové noviny, 1999. 128 s. ISBN 80-7206-291-X.

GREGOROVÁ, A., KRYSŤOŇ, M. 2005. Motivácia k štúdiu sociálnej práce na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. In: TOKÁROVÁ, A., KREDÁTUS, J., FRK, V. (Eds.) „*Kvalita života a rovnosť príležitostí – z aspektu vzdelávania dospelých a sociálnej práce*“ : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2005. ISBN 80-8068-425-1.

HUŇADYOVÁ, S., FERENČÍKOVÁ I. 2013. Rozvoj osobnosti, zručností, vedomostí, osobitostí, jedinečností. 1. vyd. Bratislava : BEKI desing s.r.o., 2013. 177 s. ISBN 978-80-8132-075-0.

KAPOVÁ, J. 2013. Pojem profesijného zamerania a jeho činitele. In: KUBÁNi, V (Ed.) *Psychologická revue II* [elektronický zdroj]. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2007. ISBN 978-80-8068-674-1. s. 136-148.

KARIKOVÁ, S. 2004. *Špecifiká profesijnej dráhy učiteliek*. Prešov : MPC, ISBN 80-8045-335-7.

KEŠELOVÁ, D. 2011. Národné fórum ako nástroj zlepšenia Stratégie celoživotného vzdelávania. Výskumná správa z empirického prieskumu. Bratislava : Nezisková organizácia Start, 2011. 84 s.

KILÍKOVÁ, M. Teória manažmentu v ošetrovatelstve. 1.vyd. Příbram : Ústav sv. Jána Nepomuka Neumanna, Příbram, VŠZ a SP sv. Alžbety v Bratislave, n. o. 2013. 380 s. ISBN 978-80-260-3845-0.

OBROČNÍKOVÁ, A., MAJERNÍKOVÁ, I. 2012. Motivačné a demotivačné činitele pre vzdelávanie a prácu sestier. In: Derňarová, E., Jakubíková, M., Mikuľáková, W., Argayová, I., Schlosserová, A., Kuriplachová, G., Kvašňáková, D. (Eds.) *Quo vadis zdravotníctvo*. Zborník príspevkov z vedecko – odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou. ISBN 978-80-555-0698-2. s. 422-433.

PAULÍK, K. 2004. Ženy a muži v sociálnej práci. In: Heller, D., Procházková J., Sobotková I. (Eds.) *Psychologické dny 2004 : Svět žen a svět mužů : polarita a vzájemné obohacování : sborník příspěvků z konference Psychologické dny, Olomouc 2004*. Olomouc : Universita Palackého v Olomouci, 2005. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica, Psychologica 35 - suppl. ISBN 80-244-1059-1.

Prepojiť štúdium s praxou je problém pre študentov. 2013. Dostupné na: <http://karierainfo.zoznam.sk/cl/1000161/1352531/Prepojit-studium-s-praxou-je-problem-pre-studentov> [Cit. 10.11.2014].

SCHAVEL, M. 2012. Reflexie absolventov Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave na oblasť vzdelávania v odbore sociálna práca. In Hetteš, M., Schavel, M., Škorecová, O. (Eds.) *Rozvoj sociálnej práce a sociálnej solidarity v podmienkach SR so zameraním na prínos VŠZaSP sv. Alžbety k tomuto procesu* (Zborník príspevkov pri príležitosti 10.výročia vzniku VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava). Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety, s. 114, ISBN 978-80-8132-066-8.

SCHAVEL, M. 2010. Vzdelávanie v sociálnej práci a perspektívy v ďalšom vzdelávaní sociálnych pracovníkov. In: MÁTEL, A., KOVAĽOVÁ, M., ŠTEPANOVSÁ, M. (eds.) *Sociálne služby v regióne. Zborník z vedeckej konferencie*. Skalica : Občianske združenie ELISABETH. ISBN 978-80-970567-0-4. s. 7-11.

SCHAVEL, M. – MATULAYOVÁ, T. 2012. Vysokoškolské vzdelávanie sociálnych pracovníkov v kontexte štátnej vzdelávacej politiky. In: *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie „Výzvy a trendy vo vzdelávaní sociálnych pracovníkov“*. Prešov : FiF PU v Prešove. ISBN 978-80-555-0540-4.

TURECKIOVÁ, M., 2004. *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. Praha: Grada Publishing, 2004. 172 s. ISBN 80-247-0405-6.

VÁGNEROVÁ, M. 2000. *Vývojová psychologie: detství, dospelost, stáří*. 1.vyd., Praha : Portál, 2000. 582 s. ISBN 80-7178-308-0.

ŽIAKOVÁ, E., BALOGOVÁ, B. 2012. Vnútorná a vonkajšia motivácia k štúdiu sociálnej práce. Filozofická fakulta. Prešovská univerzita v Prešove. s. 158–167. Dostupné na <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/.../ziakova.pdf>. [Cit. 20.10.2014].

Kontaktná adresa

Mgr. Dita Leczová, PhD.

VŠZaSP sv. Alžbety, n. o. Bratislava

Ďetašované pracovisko bl. Sály Salkaháziovej v Rožňave

E-mail: d.leczova@gmail.com